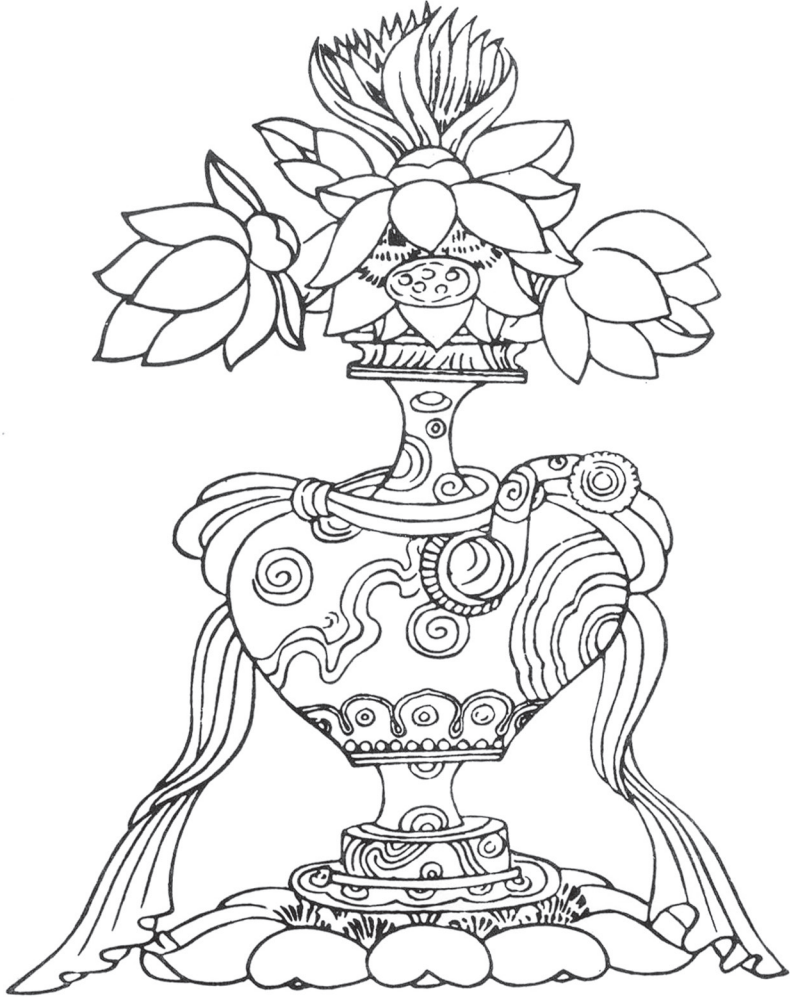


मन्त्रमञ्जरी  
Mantramañjarī

*L' experiència vèdica*



**Pūrṇa kumba**  
Un gerro ple a vessar

OPERA OMNIA  
RAIMON PANIKKAR  
VOL. IV | TOM I

OPERA OMNIA RAIMON PANIKKAR

*Edició a cura de l'autor i de Milena Carrara Pavan*

I  
MÍSTICA I ESPIRITUALITAT  
1 Mística, plenitud de Vida  
2 Espiritualitat, el camí de la Vida

II  
RELIGIÓ I RELIGIONS

III  
CRISTIANISME

IV  
HINDUISME  
1 L'experiència vèdica. Mantramañjarī  
2 El Dharma de l'Índia

V  
BUDDHISME

VI  
CULTURES I RELIGIONS EN DIÀLEG  
1 Pluralisme i interculturalitat  
2 Diàleg intercultural i interreligió

VII  
HINDUISME I CRISTIANISME

VIII  
VISIÓ TRINITÀRIA I COSMOTÈANDRICA:  
DÉU, HOME, COSMOS

IX  
MISTERI I HERMENÈUTICA  
1 Mite, símbol, culte  
2 Fe, hermenèutica, paraula

X  
FILOSOFIA I TEOLOGIA  
1 El ritme de l'Ésser. Les Gifford Lectures  
2 Pensament filosòfic i teològic

XI  
SECULARITAT SAGRADA

XII  
ESPAI, TEMPS I CIÈNCIA

MISCEL·LÀNIA  
(conferències, lliçons, pròlegs, poesia...)

FRAGMENTS D'UN DIARI

*Raimon Panikkar*

L'EXPERIÈNCIA VÈDICA  
MANTRAMAÑJARĪ

*Antologia dels Veda per a l'home modern  
i la celebració contemporània*

AMB LA COL·LABORACIÓ DE

*Nelly Shāntā*

*Mary Rogers*

*Bettina Bäumer*

*Maria Bidoli*

COORDINACIÓ DE L'EDICIÓ CATALANA

*Xavier Serra Narciso*

TRADUCCIÓ

*Esteve Serra Arús*

FRAGMENTA EDITORIAL

शास्त्रौ समर्पयामि  
**śāstrau samarpayāmi**  
Venero les Escriptures

Títol original THE VEDIC EXPERIENCE. MANTRAMAÑJARĪ  
Publicat per FRAGMENTA EDITORIAL, SL  
Plaça del Nord, 4, pral. 1.<sup>a</sup>  
08024 Barcelona  
www.fragmenta.cat  
fragmenta@fragmenta.cat

Primera edició MARÇ DEL 2014

Producció gràfica INÈS CASTEL-BRANCO  
Primera correcció d'originals XAVIER SERRA NARCISO  
Segona correcció d'originals JOSEP TORRAS RODERGAS  
Primera correcció de compaginades TINA VALLÈS  
Segona correcció de compaginades XAVIER SERRA NARCISO  
Tercera correcció de compaginades IGNASI MORETA  
Assessorament LAIA VILLEGAS

Impressió i relligat AGPOGRAF, SA

© 2014 FUNDACIÓ VIVARIUM RAIMON PANIKKAR  
International Copyright: Editoriale Jaca Book, Milano

© 2014 ESTEVE SERRA ARÚS  
per la traducció

© 2014 FRAGMENTA EDITORIAL  
per aquesta edició

Dipòsit legal B. 7.721-2014  
ISBN 978-84-92416-13-4 [obra completa]  
978-84-92416-82-0 [vol. 1 v | tom 1]

 **Generalitat  
de Catalunya**

Aquesta obra ha comptat amb la col·laboració de les institucions següents: la Generalitat de Catalunya, la Fundació La Caixa i la Fundació Vivarium Raimon Panikkar.

  
Obra Social "la Caixa"

  
FUNDACIÓ  
VIVARIUM

RESERVATS TOTS ELS DRETS

## ÍNDEX

<i>Abreviatures</i>	19
<i>Prefaci</i>	21

### INTRODUCCIÓ GENERAL

<b>A L'EPIFANIA VÈDICA</b>	29
1 Antologia...	31
2 ...dels Veda	36
3 ...per a l'home modern	44
4 ...i la celebració contemporània	54
<b>B NOTA SOBRE LA TRADICIÓ VÈDICA</b>	59
1 La literatura vèdica	59
2 Pronunciació del sànscrit	62
3 La recitació dels Veda	63
<b>PRIMER MANTRA</b>	65
<b>LA GĀYATRĪ</b>	67

Primera part

### AURORA I NAIXEMENT

<b>A PRELUDI</b>	79
1 L'himne dels orígens	85
2 El fervor creatiu	90
3 El pilar còsmic	92
4 El naixement de Déu	100
5 L'home primordial	107

6	El sacrifici de Déu	113
7	Al principi	116
8	La immanència transcendent	122
<b>B</b>	<b>LA PARAULA</b>	125
9	La revelació	129
10	La Paraula divina	134
11	Participació en la Paraula	136
12	El coneixement de la Paraula sagrada	142
13	L'origen de la Paraula	146
14	La Paraula interior	149
<b>C</b>	<b>ELS ELEMENTS</b>	155
	<i>a Les aigües</i>	158
15	Les aigües primordials	160
16	Les aigües divines	161
17	Les aigües de la vida	162
	<i>b La terra</i>	163
18	La poderosa terra	166
19	Himne a la Terra	166
	<i>c El vent</i>	176
20	L'hàlit de l'Esperit	177
21	Els dons de l'Esperit	178
<b>D</b>	<b>EL SENYOR</b>	179
22	El refulgent	185
23	L'amic de l'home	189
24	L'amo de l'univers	191
25	Els herois de nombroses gestes	193
26	El rei del cel i de la terra	195
27	El que mesura els tres mons	199
28	La senyoria suprema	202
29	El Salvador	209
<b>E</b>	<b>LA VIDA EMERGENT</b>	213
	<i>a L'aurora</i>	215
30	Ara la llum ha vingut	218
31	Filla del cel	221
32	Senyora de la llum	222
	<i>b El naixement humà</i>	224
33	Desig d'un fill	226

34	El primer naixement	227
35	Cerimònia de després del naixement	230
	<i>c La fe</i>	233
36	Fe que actua	235
37	Fe que pensa	236
38	Fe que estima	238

## Segona part

**GERMINACIÓ I CREIXEMENT**

<b>A</b>	<b>LES PRIMERES BENEDICCIONS DEL SENYOR</b>	249
	<i>a Dons divins</i>	251
1	La divinitat ha estès els seus braços d'or	253
2	Inspirador del cel i de la terra	255
3	El que dispensa benediccions des del cel	257
4	El que és invocat per tots dos bàndols en la batalla	259
5	L'alè de la vida	264
6	El tresor de la vida	270
7	Sobre el temps hi ha posat un recipient ple fins dalt	279
8	Sobre el temps tots els mons recolzen	282
9	La descoberta de l'atemporal	284
	<i>b Aliment</i>	289
10	Un àpat sagrat per a Déus i homes	293
11	Aliment de vida eterna	295
<b>B</b>	<b>DESPERTAR I MADURESA</b>	305
	<i>a Iniciació a la vida humana</i>	309
12	Més elevat que els Déus	309
13	La primera llavor de la ment	312
14	El ritual	314
	<i>b Creïxer vers l'U</i>	321
15	Que totes les potències divines uneixin en un els nostres cors	322
16	Jo sóc ell, tu ets ella	328
17	El ritu	330
18	Marit i muller	334
<b>C</b>	<b>EL MÓN DE L'HOME</b>	337
	<i>a Conèixer la terra</i>	339
19	El Senyor del camp	342
20	La benedicció de la collita	344

21	Com una deu brolla en mil rierols	345
22	Per una collita abundant	346
23	Per la prosperitat a casa	346
24	Has fet caure la pluja	347
25	Nimfa del bosc	349
	<i>b El treball humà</i>	350
26	La tasca sacerdotal	352
27	Les diverses vocacions dels homes	353
28	El sacrifici de l'home secular	354
	<i>c La vida feliç</i>	357
29	Que pugui jo arribar a una durada de cent hiverns	358
30	Les vaques han vingut	361
31	La benedicció de la casa	363
32	Aquesta casa és construïda per al culte	366
33	La pregària d'un mercader	371
34	Pregària per l'augment de les riqueses	373
35	La joia de l'absència de temor	376
36	Llum, absència de temor i benedicció	377
37	Pregària per la felicitat	379
38	¡Que la pau porti la pau!	383

## Tercera part

## FLORIDA I PLENITUD

A	RESPLENDOR I REFULGÈNCIA CÒSMICA	391
	<i>a Esplendor divina</i>	393
1	La joia de tot ull	396
2	La llum suprema	399
3	L'esvaïdor de les tenebres	403
4	El mitjancer	405
5	El Senyor universal	411
6	La llum interior	414
7	L'esplendor de Déu	418
	<i>b L'esplendor còsmica en l'home</i>	420
8	L'home complet	422
9	Concedeix la vista als nostres ulls	423
10	Pregària pel benestar	424
11	Dispensador de vida	426
12	La glòria de l'home	428
13	L'esplendor humana	429

B	EL SACRIFICI	431
14	La creació del sacrifici	441
15	L'origen del sacrifici	444
16	El sacrifici del foc	447
17	La gota de vida	451
18	Les pedres de premsar	457
19	L'arbre sagrat	461
20	El cavall sacrificial	465
21	La lluita per la immortalitat	470
22	La immolació que dona Vida	477
23	El sacrifici és l'home	479
24	El desig del cel	486
25	Fidelitat i fe	489
26	El sacrifici antropocòsmic	494
27	El sacrifici antropocèntric	499
28	El sacrifici de la ment	512
29	L'acció integral	520
C	LA SUPERACIÓ DELS LÍMITS	531
30	Com a casa en tots dos mars, a Orient i a Occident	535
31	Sense afany i sense identitat	537
32	El veritable <i>yogin</i>	544

## Quarta part

## OCÀS I DECADÈNCIA

	<i>Nota sobre la terminologia sànscrita</i>	557
--	---------------------------------------------	-----

A	DOLOR I SOFRIMENT	561
	<i>a Malalties físiques</i>	565
1	¡Perdona'ns, oh febre ardent!	569
2	¡Vés-te'n i no tornis més!	571
3	¡Malaltia... no t'acostis!	572
4	Deslliura'ns de tota aflicció	576
5	Decandiment i vellesa	577
	<i>b Els obstacles en el camí</i>	579
6	Més enllà del dolor i el sofriment	583
7	No t'has d'angoixar	585

<b>B</b>	<b>PECAT I MISERICÒRDIA</b>	589
8	Trenca les cadenes que ens lliguen	593
<i>a</i>	<i>Mal i temor</i>	598
9	L'origen del mal	601
10	El cel i la terra ens deslliuren del mal	605
11	¡Que el Senyor cremi el nostre pecat!	608
12	Lament d'un jugador penedit	610
13	Purifiqueu-me dels meus pecats	613
14	Perdona els nostres deutes	614
15	Deslliureu-nos dels nostres creditors	616
<i>b</i>	<i>El Senyor misericordiós</i>	617
16	Ell compta els parpelleigs de cada ull	624
17	Que el fil del meu cant no es trenqui mentre canto	626
18	M'interrogo sobre el meu pecat	629
19	¡Perdona, Senyor, tingues pietat!	631
<i>c</i>	<i>Purificació</i>	633
20	El bany purificador	634
21	El coneixement que purifica	636
22	El foc de la saviesa	642

## Cinquena part

**MORT I DISSOLUCIÓ**

<b>A</b>	<b>LA GRAN PARTIDA</b>	653
<i>a</i>	<i>El misteri del més-enllà</i>	657
1	El bessó dels Déus i dels homes	659
2	Beure <i>soma</i> amb els Déus	668
3	En la mort hi ha la immortalitat	671
4	Dues vies són donades als mortals	674
5	L'últim viatge	681
6	La ruptura del cicle de la mort	691
<i>b</i>	<i>Les benediccions per al viatge</i>	695
7	El precursor	696
8	Que pugui tornar	700
9	Alliberament i llibertat	705
10	Pregària per l'acompliment de la vida	708
11	Entra en la llum dels vivents	713
12	La rendició final	718
<i>c</i>	<i>Litúrgia per al difunt</i>	725
13	Els ritus	729

14	Escortat pels Déus	734
15	Esbarrant el rastre de la mort	736
16	Revestir-se d'una nova vida	738
<b>B</b>	<b>L'ALTRE MÓN</b>	741
<i>a</i>	<i>La desintegració còsmica</i>	744
17	El diluvi	747
18	Aquell en qui totes les coses es dissolen	749
19	El capvespre del món	751
<i>b</i>	<i>L'infern</i>	752
20	L'abisme sense fons	755
21	Homes que s'esquarteren els uns als altres	758
22	La triple porta de l'infern	761
<i>c</i>	<i>El cel</i>	761
23	Allà on la llum inexhaurible brilla sempre	765
24	La comunitat dels sants	766
25	El món de la bondat	767
26	El cel	768
27	El món infinit	769
28	Les portes del cel	771

## Sisena part

**NOVA VIDA I LLIBERTAT**

<b>A</b>	<b>LA VIA ASCENDENT</b>	785
<i>a</i>	<i>Vers l'U</i>	786
1	L'U	793
2	L'U sol	797
<i>b</i>	<i>Consciència transcendental</i>	804
3	L'Absolut	809
4	La consciència	825
<b>B</b>	<b>LA VIA INTERIOR</b>	835
<i>a</i>	<i>La descoberta del fonament</i>	836
5	El Si	844
6	El Si absolut	854
<i>b</i>	<i>La revelació del subjecte</i>	868
7	La persona	872
8	Jo	883
9	Jo sóc Brahman sense segon	888

C	LA TROBADA	893
a	<i>La realització de la persona</i>	894
10	Tu	900
11	Alliberament	907
b	<i>La simplicitat absoluta</i>	917
12	La síl·laba sagrada	923

## Setena part

## CREPUSCLE

A	A SOL IXENT	949
1	Donació de la gràcia	954
a	<i>Primavera</i>	955
2	Al diví Artífex	956
3	Tu que resplendeixes, porta benediccions als homes	957
4	Guia'ns a les verdes pastures, oh Déu	959
5	Oh beguda purificadora, fes-nos perfectes	960
6	El Senyor ho abraça tot	962
b	<i>Estiu</i>	963
7	El diví Arquitecte	963
8	L'Aurora no menysprea ningú, sigui humil o poderós	964
9	Déu molt amorós, guarda'ns del mal	966
10	Senyor, desitgem la teva amistat	967
11	Es mou i no es mou	968
c	<i>L'estació de les pluges</i>	969
12	El diví Creador	969
13	Aurora, emblema de l'immortal	970
14	Sorgeix l'inspirador diví	971
15	Inspira'ns habilitat de ment i de mans	972
16	En ell resideix tota saviesa	973
d	<i>Tardor</i>	974
17	Escolteu, oh gent, un gran misteri	974
18	Il·lumina el nostre camí... Ensenya'ns a adorar-te	975
19	El sacerdot de tota joia	977
20	Pur i cada vegada més pur	978
21	Més enllà de la mort	978
e	<i>Hivern</i>	980
22	Concedeix-nos vida, poder i riqueses	981
23	Oh Aurora, porta'ns joia	981
24	L'Inspirador de tots els homes, delícia del cor	982

25	Nascut per a la glòria, vingut per a la glòria	983
26	Immortalitat	984
f	<i>L'estació freda</i>	985
27	En qui resideix tot el que viu i respira	985
28	Ha aparegut l'Aurora, el nostre benestar és assegurat	991
29	¡Que el que coneix mostri el camí!	992
30	¡Allunya tot dolor!	992
31	¡Descobreix el teu rostre, perquè pugui veure la veritat!	994
B	A SOL PONENT	995
32	La Gràcia divina	999
a	<i>Primavera</i>	1001
33	Tu ets el germà de tots els homes	1002
34	Et lloem a casa nostra	1002
35	Nit immortal, beneeix el nostre repòs	1003
36	La recerca interior	1004
b	<i>Estiu</i>	1005
37	Senyor generós, concedeix-nos el teu tresor	1005
38	El que dona confort a tots els homes	1006
39	Vigila, oh Nit, t'ho preguem	1007
40	El Si interior	1009
c	<i>L'estació de les pluges</i>	1010
41	Alça't, Senyor, apunta el teu arc cap als nostres enemics	1010
42	El nostre parent i amic més proper	1012
43	Oh Bondadós, protegeix-nos mentre dormim	1014
44	La cova del cor	1015
d	<i>Tardor</i>	1016
45	De tu ve la inspiració	1016
46	En lloança a un generós donant	1017
47	Has vingut, Nit beneïda	1019
48	Només gràcies a l'Esperit...	1020
e	<i>Hivern</i>	1021
49	Que el Senyor rebí de bon grat les nostres lloances	1021
50	Que les vostres ments estiguin d'acord	1022
51	Lliures de pecat, oh Nit, guia'ns fins a l'Aurora	1023
52	Aquell que fou i sempre serà	1024
f	<i>L'estació freda</i>	1025
53	Sigues present, oh Senyor	1025
54	Com raigs d'una roda al voltant del botó	1026
55	Invoquem els Déus, una vegada i una altra	1027
56	L'aigua pura del coneixement	1031



ÚLTIM MANTRA	1033
<i>Glossari sànscrit</i>	1035
<i>Taula de les escriptures citades</i>	1066
<i>Índexs</i>	1069
Índex de textos i referències	1071
Índex analític	1093
Índex de textos de l'antologia per ordre d'aparició	1115

## ABREVIATURES

### *Esctures hindús*

AA	Aitareya-āraṇyaka
AB	Aitareya-brāhmaṇa
AGS	Āśvalāyana-gṛhya-sūtra
ApSS	Āpastambīya-śrauta-sūtra
AU	Aitareya-upaniṣad
AV	Atharva-veda
B	Brāhmaṇa
BG	Bhagavad-gītā
BGS	Baudhāyana-gṛhya-sūtra
BhagPur	Bhāgavata-purāṇa
BrDev	Bṛhad-devatā
BS	Brahma-sūtra
BSB	Brahma-sūtra-bhāṣya
BU	Bṛhadāraṇyaka-upaniṣad
CU	Chāndogya-upaniṣad
GopB	Gopatha-brāhmaṇa
GS	Gṛhya-sūtra
HGS	Hiraṇyakeśi-gṛhya-sūtra
IsU	Īśā-upaniṣad
JabU	Jābāla-upaniṣad
JaimB	Jaiminiya-brāhmaṇa
JaimUB	Jaiminiya-upaniṣad-brāhmaṇa
KaivU	Kaivalya-upaniṣad
KathU	Kaṭha-upaniṣad

KausB	Kauṣītaki-brāhmaṇa
KausS	Kauśika-sūtra
KausU	Kauṣītaki-upaniṣad
KenU	Kena-upaniṣad
MahanarU	Mahānārāyana-upaniṣad
MaitB	Maitrī-brāhmaṇa
MaitS	Maitrāyaṇi-saṃhitā
MaitU	Maitrī-upaniṣad
MandKar	Māṇḍūkya-kārikā
MandU	Māṇḍūkya-upaniṣad
Manu	Mānava-dharmaśāstra (Manu-smṛiti)
MB	Mahābhārata
MundU	Muṇḍaka-upaniṣad
NS	Nyāya-sūtra
PaingU	Paiṅgala-upaniṣad
PGS	Pāraskara-grhya-sūtra
PranagniU	Prāṇāgnihotra-upaniṣad
PrasnU	Praśna-upaniṣad
Ram	Ramāyaṇa
RV	Ṛg-veda
S	Samhitā
SB	Śatapatha-brāhmaṇa
SGS	Śāṅkhāyana-grhya-sūtra
SSS	Śāṅkhāyana-śrauta-sūtra
SU	Śvetāśvatara-upaniṣad
SuryU	Sūrya-upaniṣad
SV	Sāma-veda
TA	Taittirīya-āraṇyaka
TB	Taittirīya-brāhmaṇa
TMB	Tāṇḍya-mahā-brāhmaṇa
TS	Taittirīya-saṃhitā
TU	Taittirīya-upaniṣad
U	Upaniṣad
V	Veda
YS	Yoga-sūtra
YSB	Yoga-sūtra-bhāṣya
YV	Yajur-veda (Vājasaneyi-saṃhitā)

## PREFACI

*Vāyu*



¿QUÈ SALVARÍEU d'una casa en flames? ¿Un manuscrit preciós, insubstituïble, que contingues un missatge de salvació per a la humanitat, o un petit grup de persones amenaçades pel mateix foc? La situació és real, i no tan sols per a l'autor d'aquestes línies: ¿com es pot ser solament un «intel·lectual», interessat per la veritat, o solament un «espiritual», ocupat amb la bondat, quan els homes demanen desesperadament menjar i justícia? ¿Com es pot seguir un camí contemplatiu, filosòfic o, fins i tot, religiós, quan el món demana a crits acció, compromís i política? I, inversament, ¿com es pot fer campanya per un món millor o per la necessària revolució quan el que més es necessita és una intuïció serena i una valoració correcta? Que la casa en flames no és tan sols cosa meua hauria de ser clar per a tots els que vivim en aquesta terra nostra. Però, per parlar només de mi: aquesta antologia és producte d'una superació existencial de la meua situació concreta mitjançant la negació de la validesa d'aquest dilema. Si no estic disposat a salvar el manuscrit del foc, és a dir, si no em prenc seriosament la meua vocació intel·lectual i la poso davant de qualsevol altra cosa, fins i tot a risc de semblar inhumà, també sóc incapaç d'ajudar

la gent de manera més concreta i pròxima. Inversament, si no estic alerta i a punt per salvar la gent d'una conflagració, és a dir, si no em prenc amb tota seriositat la meua vocació espiritual i hi sacrifico tota la resta, fins i tot la meua vida, seré incapaç d'ajudar a rescatar el manuscrit. Si no m'implico personalment en els problemes concrets del meu temps, i si no obro casa meua a tots els vents del món, tot el que pugui produir en una torre d'ivori serà estèril i maleït. Però, si no tanco portes i finestres per tal de concentrar-me en aquesta feina, no podré oferir res de valor al meu proïsme.

Certament, el manuscrit pot sortir socarrimat i la gent pot sortir embutllorada, però la intensitat d'un interès m'ha ajudat en l'altre. El dilema no és si escollir el monestir o la sala de ball, Hardwar o Chanakyapuri, el Vaticà o el Quirinal, la tradició o el progrés, la política o l'acadèmia, l'Església o l'Estat, la justícia o la veritat. En una paraula, la realitat no és una qüestió d'alternatives, d'esperit o matèria, contemplació o acció, missatge escrit o persones vivents, Orient o Occident, teoria o praxi o, si anem a mirar, el diví o l'humà. En realitat, potser la intuïció fonamental d'aquest llibre és que no hi ha essència sense existència ni existència sense essència.

Aquest estudi és el resultat d'una lluita existencial entre la necessitat de concentrar-me en la seva escriptura, a risc de deixar la gent atrapada en el foc, i la d'ajudar les persones a sortir de la casa, al preu d'abandonar completament el manuscrit. L'acte de fe que hi ha darrere aquest estudi és el fet d'haver negat que la tria fos inevitable, no amb un acte de la voluntat tan sols, o de la ment tan sols, sinó permetent que les circumstàncies em guessin l'intel·lecte, l'esperit i en realitat tota la vida. ¿No es basa tota l'experiència vèdica en el sacrifici que dona la vida?

Quan, fa una dècada, la necessitat urgent, i sentida des de feia molt de temps, d'un estudi d'aquesta mena se'm va fer tan intensa que ja no vaig poder resistir-m'hi més, va semblar que es presentava una alternativa turmentadora: o bé convertir-me en un mecànic qualificat, almenys en sànscrit i anglès, o bé esdevenir un pilot digne de confiança en vols vèdics i altres vols personals. Les circumstàncies tornaren a decidir per mi, i aquesta obra ha estat possible gràcies a l'equip gens comú de persones que han col·laborat amb mi. Difícilment s'hauria pogut trobar un grup d'aju-

dants més desinteressats i fidels que el que ha fet possible aquesta antologia. Hom no vola pas sol.

En primer lloc, vull donar les gràcies al grup de col·laboradores. Nelly Odette Gariglio (Shāntā), a qui aquesta antologia està dedicada, ha estat decisiva a l'hora de determinar tota la *gestalt* del llibre. Mary Rogers n'ha revisat l'estil, i sobretot ha permès que els textos reflectissin la bellesa de l'original a través del geni de la llengua anglesa. Bettina Bäumer i Maria Bidoli han revisat els textos sànscrits i han contribuït creativament a fer-ne una versió acurada. Sense aquestes col·laboradores, aquesta antologia no s'hauria pogut dur a terme.

Dono les gràcies, així mateix, a una artista vivent, a un estudiós modern i també a un monjo antic. El *maṇḍala* d'obertura i els dibuixos del llibre són originals d'April Kunze, que, d'acord amb la tradició, els va dibuixar mentre meditava sobre els textos. Les síl·labes sànscrites que apareixen en alguns dels dibuixos són *bījamantra*, que simbolitzen, si més no en part, el significat de la secció corresponent.

Les lletres *devanāgarī* que il·lustren l'antologia són reproduccions d'unes xilografies originals pertanyents a Sri Lokesh Chandra, director de l'Acadèmia Internacional de Cultura Índia (Nova Delhi), i provenen d'una col·lecció japonesa de *bija* titulada *Shujishū*, estampada per Bhikṣu Chōzen els anys 1661-1673. Són també *bījamantra*, és a dir, síl·labes místiques o *akṣaradevatā*, cadascuna de les quals simbolitza una divinitat vèdica, tal com s'indica sota la reproducció.

Sense Roger Hardham Hooker i Uma Marina Vesci, molts errors ens haurien passat per alt; sense R.S. Bhattacharya, P.Y. Deshpande, D. Mumford i molts altres amics, el llibre no hauria arribat a tenir la seva forma actual. No m'oblido de K. V. C. Subramanyan i A. K. Karmakar, que han mecanografiat i tornat a mecanografiar el manuscrit tantes vegades que se'n saben de memòria molts dels *mantra*.

He de donar les gràcies als Déus vèdics i a tots els altres esperits que han beneït aquesta empresa. Els demano, i demano al lector, que perdonin l'abisme que hi ha entre el *mantra* real i aquesta *mañjarī*. Tant de bo els Déus i els lectors, amb la seva acceptació d'aquesta *mantramañjarī*, perdonin i oblidin el seu compilador, de manera que el silenciós Misteri Diví pugui fluir lliurement entre tots els *mantra* vius que aquesta antolo-

gia pugui suscitar. El sentiments d'humilitat, que en molts prefacs s'expressen d'una manera una mica superficial, en aquest cas són alhora genuïns i aclaparadors. ¿Com és possible tocar gairebé tots els problemes rellevants i centrals de l'home, durant un període d'almenys quatre mil·lennis, i gosar presentar una llavor que pugui germinar en un altre lloc i un raig capaç de donar llum a allò que toqui? Si això és així, llavors fins i tot els deu anys de vida i de feina continguts en aquesta antologia no serien més que una empresa absurda o una tasca impossible. ¿Com he pogut arriscar-me a intentar el que he fet? Em faig creus de la meva gosadia. Però, tot i haver fet una cosa de la qual em puc ben penedir, espero encara que alguns lectors no lamentin que no pogués fer altrament.

R. P.  
*Varāṇasī del Ganges*  
 1964-1976

न वि जानामि यदिवेदमस्मि  
 निण्यः संनद्धो मनसा चरामि  
 यदा मागन् प्रथमजा ऋतस्यादिद्  
 वाचो अश्रुवे भागमस्याः

na vi jānāmi yadivedamasmi  
 niṇyaḥ saṃnaddho manasā carāmi  
 yadā māgan prathamajā ṛtasyādid  
 vāco aśnuve bhāgamasyāḥ

*Quina cosa sóc, no ho sé.*

*Vaig errant solitari, aclaparat per la ment.*

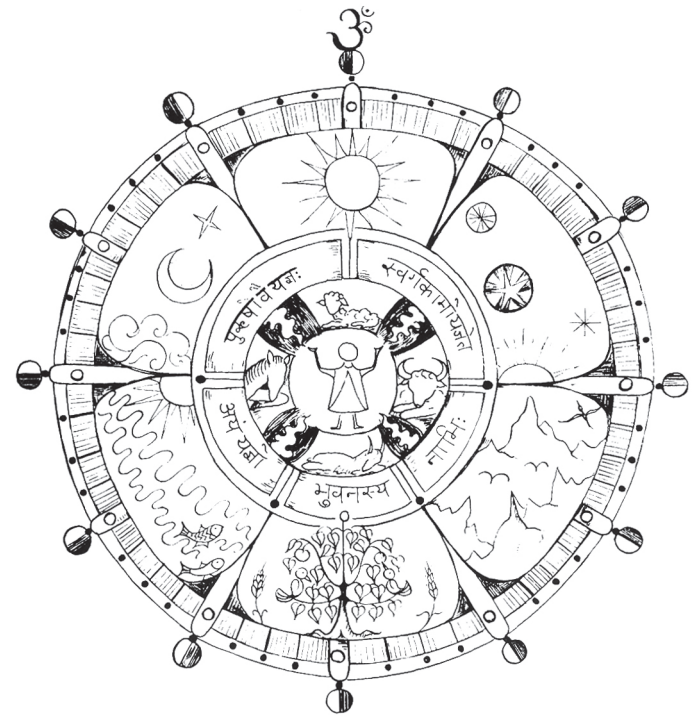
*Quan la Primogènita de la Veritat se m'ha acostat  
 he obtingut de participar en aquella mateixa Paraula.*

RV I,164,37



*Om*

# INTRODUCCIÓ GENERAL



EL MAÑDALA D'OBERTURA mostra la roda del cosmos, el centre de la qual és el gran sacrifici original i sempre present: «aquest sacrifici és el llombrígol del món» (RV I,164,35), com està escrit a la roda interior sota el cercle que conté els cinc éssers adequats per al sacrifici segons una antiga creença ària. Les frases «l'home en veritat és sacrifici» (SB I,3,2,1) i «que amb desig del cel pugui sacrificar» són escrites a la part superior de la mateixa roda de cinc raigs, «en la qual es troben tots els éssers» (RV I,164,13), raigs que simbolitzen el món quíntuple —cinc elements, cinc sentits, etc. (cf. les Upaniṣad). L'univers, dividit en sis espais del món (RV I,164,6) —tres per al cel, tres per a la terra—, és envoltat i posat en moviment per la roda de dotze raigs del temps (RV I,164,11), dividida al seu torn en dotze seccions que representen les dotze llunes de l'any lunar, cadascuna de les quals conté dues meitats, la fosca i la clara.

## A L'EPIFANIA VÈDICA



*El que no coneix l'eterna  
síllaba dels Veda,  
el punt més alt damunt el qual  
tots els Déus reposen,  
¿què n'ha de fer, dels Veda?  
Només els que la coneixen  
seuen aquí en pau i concòrdia.*

RV I,164,39

UNA DE LES MANIFESTACIONS més esplèndides de l'Esperit és sens dubte la que s'ha transmès fins a nosaltres amb el nom genèric dels Veda. L'Epifania vèdica forma part del patrimoni de la humanitat, i per tant la millor manera de posar-se al servei de la seva funció més profunda, com de la de molts dels valors religiosos i culturals de la humanitat, no és preservar-la escrupolosament, com si fóssim gelosos guardians d'un tresor tancat i gairebé amagat, sinó compartir-la amb un esperit de fraternitat amb el conjunt de la humanitat. Però aquest compartir no hauria de ser

ni una profanació amb el pretext de ser útils als altres, ni una explotació disfressada d'erudició i coneixement científic. Més aviat hauria de ser una comunicació viva, o fins i tot una comunió, però una comunió lliure de qualsevol matís de propaganda o proselitisme. Per tant, aquestes pàgines no pretenen limitar-se a transmetre una informació, sinó que el seu missatge podria tenir un poder transformador.

Aquesta antologia vol presentar els Veda com una experiència humana que encara és vàlida i capaç d'enriquir i estimular l'home modern en el seu intent de complir amb la seva responsabilitat en una època en què, per bé o per mal, està lligat inseparablement amb el seu proïsme i ja no pot permetre's el luxe de viure aïlladament. Les experiències no es poden transmetre, però es poden descriure, i així poden servir d'estímul per provocar les nostres pròpies experiències. Una experiència, com la paraula mateixa suggereix, és una cosa per la qual passem, un llindar que traessem, un clos en el qual entrem, una inversió no reemborsable, un procés irreversible. Aquesta antologia és també una invitació a fer-nos nostra l'experiència bàsica de l'home vàdic, no perquè sigui interessant o antiga, sinó perquè és humana i, per tant, ens pertany a tots. Entre les moltes experiències de la humanitat, l'experiència vàdica pot provocar un moviment de resposta en aquella part nostra que les fortes pressions de la vida moderna han insensibilitzat.

No pretenem que la que hem anomenat *experiència vàdica* sigui exactament idèntica a la de l'home vàdic. Pot ser que no estiguem en situació de fer-nos nostra l'experiència personal íntima d'una generació del passat. El nostre objectiu principal és fer possible l'experiència vàdica de l'home modern i descriure allò que l'home modern pot entendre i assimilar útilment revivint una experiència que, com que és part de l'experiència humana total, ha deixat darrere seu indicis i rastres que pot ser important seguir. Així, el que «s'esdevé» és la nostra pròpia experiència vàdica.

L'objecció al present títol sànscrit és que, segons la tradició més estricta, els Brāhmaṇa i les Upaniṣad no són *mantra*. Per aquesta raó, també vam considerar les expressions *śrutimañjarī* i *vedamañjarī*, i fins i tot *āmnāyamañjarī*. La tria final, *mantramañjarī*, es basa en dues raons, que cal explicar.

Com ja hem suggerit, tenim l'esperança que aquesta antologia pugui presentar els Veda com un monument d'importància religiosa —i, per tant, profundament humana— universal. Però fent això no volem ferir els sentiments o envair els drets de les diferents religions del món, especialment de les que estan agrupades sota el nom d'hinduisme. Els Veda, com la Bíblia o l'Alcorà, estan lligats per sempre a les fonts religioses particulars de les quals han sorgit històricament. L'eclecticisme seria aquí un procediment perjudicial. No pretenem separar les arrels de la seva identitat històrica, però creiem que aquest arrelament no impedeix un ulterior creixement. No discutim els drets del passat, sinó tan sols la congelació de les tradicions vivents. En aquest sentit, la paraula *mantra* sembla tenir més possibilitats de creixement que les paraules *āmnāya*, *veda* i *śruti*. No escollint un mot més tradicional, respectem els drets de l'ortodòxia; però amb la nostra tria del mot *mantra* reivindiquem el dret d'interpretar un valor tradicional d'una manera que permeti precisament allò que vol la tradició, és a dir, que es transmeti a les generacions posteriors d'una manera que encara sigui pertinent i important per a elles. *Mantra* representa aquí la dimensió sagrada de l'home, i *mañjarī* —paraula d'ús decididament profà que significa ram de flors—, la seva dimensió secular. Una *mañjarī* ('margarita') és també una perla.

Potser podem explicar més clarament la finalitat i el caràcter d'aquest estudi comentant els quatre conceptes continguts en el subtítol.

## I ANTOLOGIA...

Ningú no cull flors, i encara menys en fa un ram, només per a ell mateix. De la mateixa manera, ningú no recull *mantra* amb una finalitat egoïsta, i encara menys compon una *mañjarī* per gaudir-ne individualment. A més a més, quan hom decideix compondre un ram de flors, no es limita a un sol color o a una única fragància. Una antologia és tot un univers. Presenta un món sencer d'objectes i subjectes. D'altra banda, no sols es cull la part superior de les flors, per bonica que pugui ser; s'agafa la planta des de prop de l'arrel, perquè potser hom voldrà posar les flors en aigua o fins i tot plantar-les al jardí perquè floreixin més temps i potser fins i tot

tornin a florir. I això no és tot. Tant l'aigua com la llum, que són tan essencials per a la creixença o el trasplantament, vénen de fora.

Una antologia vèdica sembla apropiada per al nostre temps, en què el món té tanta necessitat de saviesa serena i equilibrada i en què la tradició índica té un atractiu tan poderós, especialment per a la generació més jove, malgrat el fet que en general tan sols es coneix a partir de fonts secundàries o encara més remotes. Una antologia vèdica pot posar un coneixement directe i fructífer dels Veda a l'abast d'un cercle de persones més ampli que la petita elit de pàndits i indòlegs. La situació dels Veda en l'actualitat és comparable a la de la Bíblia a Occident fa un parell de segles, especialment en els cercles catòlics. En teoria la Bíblia era un fet central de tota la seva espiritualitat, però en la pràctica era gairebé desconeguda, i la vida cristiana s'alimentava principalment de fonts secundàries. La tradició ajudava l'home a mantenir un contacte viu amb «la Paraula de Déu», però una de les seves fonts era en gran part ignorada. Encara es presta massa poca atenció als Veda, no sols en el món en general, sinó també en el seu país d'origen.

Un ram de flors també té quelcom a veure amb l'amor i la galanteria, perquè normalment s'ofereix a algú com a regal que simbolitza el servei, l'admiració, la dedicació i, en últim terme, l'amor. Aquesta antologia no és diferent. És oferta al món en conjunt, a aquells que no tenen cap contacte de cap mena amb el món dels Veda i també a aquells que, tot i venir d'aquesta mateixa tradició, han perdut el contacte directe amb les seves fonts. És un ram de flors vives. Però un ram no és tota la vall coberta de flors ni el camp concret on creixen les flors. És l'ofrena sacrificial del prat que es desprèn del seu ornament per oferir-lo a la persona estimada. Una antologia sempre serà una antologia. És collida del terra en què va créixer, de la llengua en què es va expressar per primer cop, de la vida que la va mantenir, i així i tot els trasplantaments en un sòl nou, i fins i tot els empelts en plantes diferents, són possibles. ¿Quin és, al cap i a la fi, el significat original de *cultura*?

Finalment, un ram és una selecció, una tria representativa, perquè, si ha de tenir un valor especial, totes les flors del camp hi han de ser representades. És el mateix que passa amb una autèntica antologia, i aquí hi ha el punt essencial de la qüestió: aquesta antologia pretén representar

el cànon, podríem dir, de tota la *śruti* o revelació hindú; vol contenir el missatge central dels Veda, expressar-ne l'essència, el *rasa*. De la mateixa manera que un ram complet conté tots els colors de l'arc de Sant Martí i tota la fragància dels camps, aquesta antologia tracta d'incloure tota l'amplitud de l'experiència vèdica i de transmetre el cos principal de la revelació vèdica.

Evidentment, el criteri de selecció no pot ser purament sectari; ha de ser acceptable universalment i ha de sorgir d'una simple experiència humana. L'esquema que hem adoptat aquí sembla l'esquema més bàsic que ofereixen la natura, l'home, la vida a la terra i la història. És l'esquema que sembla inscrit en el nucli mateix de l'ésser. És tant un esquema geològic com històric i cultural. És significatiu que sembli ser també el mateix esquema iniciàtic que trobem quasi universalment. Hi ha una preparació abans que una comunitat determinada arribi a la plenitud de la vida; hi ha creixement i decadència, i també una via de renovació que facilitarà la continuació i la supervivència d'un grup particular. Però la majoria de pobles i cultures viuen la seva vida sense gaires autoreflexions d'aquest tipus. La SETENA PART d'aquest llibre, sense introduccions i sense notes, reflecteix aquesta situació. Les set parts d'aquesta antologia segueixen l'esquema següent:

- I *Aurora i naixement*. La preparació per emergir a l'existència, la llaurada del terreny, o la preexistència i irrupció en l'ésser, en la vida.
- II *Germinació i creixement*. El començament, la lluita, l'afirmació de la identitat, l'establiment en el reialme de l'existència.
- III *Florida i plenitud*. L'acme, l'assoliment de la plenitud, de la maduresa, el zenit.
- IV *Ocàs i decadència*. El començament del camí descendent, el descobriment que res no resisteix els àcids del temps i que ningú no és immune a la corrosió de l'existència.
- V *Mort i dissolució*. El destí de totes les coses vivents, i el preu que s'ha de pagar per haver estat viu i per haver estat portador d'existència en el temps i l'espai.
- VI *Nova vida i llibertat*. El meravellós misteri de l'ésser, la reemergència de la vida després de les angoixes de la mort, el descobriment



que la vida és immortal, que l'ésser és insondable, i que la beatitud i la realitat són capaces d'autorenovació.

VII *Crepuscle*. L'última part d'aquesta antologia, com la cinta que lliga el ram, té un caràcter completament diferent de la resta. Lliga tot el que s'ha explicat i integra tot el que s'ha descrit. Torna la unitat viva que l'enlluernament de cadascun dels aspectes pot haver posat en perill.

L'estructura de les parts no és difícil de comprendre. Cada part (I, II, III...) és introduïda per almenys un *mantra* o antifona i consisteix en dues o més seccions (A, B, C...), que al seu torn tenen unes quantes subseccions (*a, b, c...*) de diversos capítols, tots ells numerats (1, 2, 3...) per facilitar-ne la referència interna (§ I 4, § IV 16, § VII B *c* Antífona...) i dotats d'un doble títol, català i sànscrit. Els capítols constitueixen el text pròpiament dit. Les introduccions a les parts, seccions, subseccions i capítols no pretenen ser comentaris o interpretacions dels textos; simplement tenen la funció d'introduir el lector en la comprensió dels textos vèdics.

Hi ha un ordre particular inserit en l'estructura de cada part. Alguns aspectes són fàcilment detectables, com l'ordre cronològic utilitzat sempre que ha estat possible sense alterar la unitat interna de la part, secció o capítol. Però la funció d'una estructura és sostenir la construcció sense ser innecessàriament visible. No creiem que ara sigui necessari explicar amb detall la feina preliminar de cavar els fonaments, seleccionar els textos, ordenar-los i tornar-los a ordenar, i canviar-ne la presentació d'acord amb els descobriments, perquè no és una qüestió de superposar un esquema sinó de descobrir una pauta.

L'èmfasi principal recau, clarament, en els textos, que parlen per ells mateixos i comuniquen idees que no es poden incloure en cap introducció. Aquest llibre, per tant, no és ni un comentari ni un tractat sobre els Veda, sinó una versió dels Veda, acompanyada de classificacions i explicacions. En certa manera, aquestes són part de la traducció mateixa, i d'aquesta manera la versió del text pròpiament dit pot ser més literal i pot transmetre millor el seu complex significat. Pot ser que no sempre sigui fàcil llegir el text, i que el significat no sempre sigui evident a prime-

ra vista. Per tant, no sols cal posar-hi atenció i concentració, sinó també el que la tradició vèdica exigeix als estudiosos de la doctrina vèdica: dedicació i compromís, no, per descomptat, amb una opinió particular o amb una interpretació sectària, sinó amb la veritat tal com un mateix la veu. Dit d'una altra manera, aquest no és un llibre fàcil que es pugui prendre a la lleugera; menys encara, un simple objecte de curiositat. Exigeix la pregària o la meditació. És un llibre per consultar quan hom s'enfronta amb un problema personal existencial. Com que les respostes que dona vénen de les capes més profundes de l'experiència humana, no permet que ens acontentem amb les respostes superficials que poden sorgir d'una memòria individual limitada o d'experiències contemporànies i col·lectives. És assenyat recordar que la memòria i l'experiència humanes no s'han de reduir per força a les de l'individu. L'edat real d'una persona no s'ha de calcular necessàriament pel nombre de vegades que els seus ulls han vist el sol donar la volta a la terra.

L'experiència vèdica potser pot refrescar la memòria d'un home sobre la seva vida a la terra; li pot recordar que ell, igual que els seus avantpassats —encara que no solament en ells i a través d'ells—, ha acumulat les experiències més extraordinàries i ha arribat a una profunditat de visió, sentiment i vida que ara necessita redescobrir urgentment si vol fer front amb èxit a les onades de l'oceà de la tecnologia, la ciència i altres mecanismes moderns que amenacen la seva supervivència mateixa. L'experiència vèdica potser pot descobrir, no una alternativa a la visió moderna de la vida i del món, cosa que probablement no resoldria cap problema i certament resultaria alienant, sinó una dimensió de l'home ja existent, encara que sovint amagada. No dona simplement «informació» sobre nocions del passat, sinó que veritablement «in-forma» el present en permetre que aparegui aquella dimensió i en revelar la de fet com una part constitutiva de la personalitat de l'home. En mi no sols hi ha present el meu passat individual; també la història de l'home s'ha acumulat en la cova del meu cor, per emprar una expressió upanišàdica; o, per dir-ho d'una altra manera, es troba en les dendrites del meu sistema nerviós i en les molècules de l'ADN. Totes aquestes coses són molt més antigues que la meua edat cronològica.

## 2 ...DELS VEDA

Aquesta antologia no és un llibre sobre filosofia índica, ni tan sols sobre espiritualitat hindú, ni molt menys una obra típica d'indologia, si més no en el sentit estricte i potser gairebé obsolet d'aquest terme. No és un intent d'examinar el passat per ell mateix. És més aviat una explicació de la Revelació vèdica, entesa com un descobriment de profunditats que encara ressonen en el cor de l'home modern, per tal que pugui ser més conscient del seu patrimoni humà i, per tant, de les fonts del seu ésser personal. L'experiència vèdica, doncs, no introdueix res que sigui aliè a l'home modern, però l'ajuda a realitzar la seva pròpia vida i posa en relleu un aspecte sovint desatès del seu ésser. En aquest sentit, els Veda ocupen una posició privilegiada en la cultura cristallitzada de l'home. No són primitius ni moderns. No sent primitius, presenten una profunditat, una consciència crítica i un refinament que no trobem en moltes altres cultures antigues. No sent moderns, exhalen una fragància i presenten un atractiu que el que és merament modern no té.

Aquesta antologia tracta del que aquí anomenem doctrina vèdica, no del conjunt de la religiositat índica ni exclusivament del brahmanisme. Tracta, més aviat, d'aquella part de l'experiència humana que s'expressa de forma condensada en aquests admirables documents de la *śruti*, el producte de la trobada de dues cultures al segon mil·lenni abans de Crist que va donar origen a més d'una visió del món.

Els estudis vèdics no sempre han estat lliures d'entusiasmes ideològics tant de caràcter positiu com negatiu. Aquesta qualitat ha donat vivacitat a l'estudi dels Veda, però de vegades també ha donat lloc a innecessàries prevencions religioses i a implicacions polítiques. Així, mentre que alguns només han vist en els Veda el producte d'un «galimaties vèdic» o d'una mentalitat primitiva predisposada a la màgia, altres hi han descobert la suprema manifestació de la veritat i la revelació final i insuperable.

Aquest llibre vol, en la mesura que sigui possible, estar lliure de tota mena d'idees preconcebudes i de judicis de valor particulars. La *śruti* ha de ser rescatada del monopoli d'un sol grup, ja sigui un grup erudit de pandits i indòlegs o una facció religiosopolítica activa, bé que, naturalment, els Veda es poden considerar legítimament des de qualsevol

d'aquestes perspectives. Això no obstant, gosem esperar que el punt de vista d'aquesta antologia sigui més universal i més central. Veu els Veda com una revelació, com la descoberta d'alguna cosa que enriqueix l'experiència humana sense entrar en detalls sobre la naturalesa d'aquesta cosa. Hem intentat evitar pressuposicions religioses o filosòfiques particulars, però sense anar a l'extrem contrari de considerar els Veda com simples documents «objectius» destinats a la recerca purament erudita.

No especulem sobre el missatge d'un dels documents més antics del món indoeuropeu. Innombrables escoles d'Orient des de temps immemorials i diverses generacions d'erudits occidentals han dut a terme la tasca laboriosa però gratificant d'interpretar els Veda. Avui cap estudiós dels Veda no pot ignorar la feina feta per les generacions anteriors de savis i indòlegs d'Orient i d'Occident. Com a compilador d'aquesta antologia, he hagut d'aprendre de totes les escoles, antigues i modernes, per tal d'entendre el que diuen els Veda; he fet servir eines que jo mateix hauria estat incapaç de forjar. La meva preocupació principal és donar els resultats de la meva lectura amb una autenticitat objectiva. Molt poques persones accepten avui dia la possibilitat d'una objectivitat essencial, és a dir, d'un sistema sense pressuposicions i un món de conceptes objectiu al qual tothom té accés. Per altra banda, avui hi ha persones a les quals agradaria aprendre allò que els Veda els poden ensenyar. A aquestes persones, potser no els importa l'objectivitat essencial i potser ni hi creuen. Però tenen una actitud existencial que rebutja les intencions merament subjectives de naturalesa apologètica o propagandística. Aquestes persones volen encarar-se amb el text mateix, no simplement perquè els adula o reforça el que desitgen sentir, sinó perquè estan disposades a considerar la Revelació vèdica com un document viu. Aquesta actitud relega a un segon terme allò que els fanàtics religiosos o els erudits pensen sobre la qüestió. No menysprea l'erudició, però és una actitud postescolàstica.

Considerem, per exemple, la naturalesa dels Déus. Els estudiosos, tant indis com estrangers, han proposat moltes hipòtesis ben conegudes sobre els Déus. Encara que aquest llibre no subratlli la idea dels Déus vèdics com a poders còsmics, tampoc no els considera com una mera expressió de la psique de l'home. No assegura que hi hagi un únic Déu amb nombrosos déus petits que actuen com a esperits servidors o dimonis seus; i tampoc

no fa remuntar els orígens dels Déus, amb l'ús de dades purament històriques, a determinats poders prehistòrics que han actuat en la història en o a través de les mentalitats i les creences de diferents períodes culturals. Això no vol pas dir, però, que vegi els Déus amb ulls escèptics, com si fossin simplement factors subjectius. Al contrari, parteix de la base que els Déus són reals, però no n'explica amb detall ni la naturalesa ni el grau de realitat. A més a més, aquesta antologia aspira a parlar un llenguatge que tingui sentit tant per al «creient» com per a l'«agnòstic», tant per als que donen una interpretació d'aquest fenomen com per als que en donen una altra.

Per tal d'evitar parlar de Déu en plural, cosa que el monoteisme no pot tolerar, va esdevenir normal que les llengües europees escrivissin el plural amb minúscula, tot reservant la majúscula per al singular, de la mateixa manera que escrivim éssers i Ésser. I en realitat els Déus no són el plural del Déu monoteista. Hauríem preferit escriure simplement *devāḥ* en comptes de *Déus*, però el problema del singular hauria continuat existint. ¿És *deva* Déu o simplement un déu? Certament, depèn del context. Tot i això, ¿on tracem la línia divisòria entre els símbols del diví que representen Déu o un aspecte o un nom seu, i les divinitats menors que poden incloure fins i tot els òrgans dels sentits? A causa d'aquesta dificultat, hem decidit mantenir l'ambivalència de la paraula i escriure-la amb majúscula, llevat de quan es refereix clarament a un element evidentment humà i, per tant, es tradueix de manera diferent.

L'home contemporani té tanta tendència a polititzar-ho tot, encara que pugui fer-ho sota la capa de la sociologia, que sembla important subratllar que aquesta antologia no s'ha de classificar com a pro o antiària, a favor o en contra del brahmanisme o les formes populars de la religió, en suport o en oposició a la idea que l'Índia és principalment l'Índia vèdica o de la noció que existeix una *commonwealth* indoeuropea. No hem pres partit en cap d'aquestes qüestions. Dins del context indi, per exemple, no tenim la intenció de demostrar que el factor més important de la religiositat del poble de l'Índia siguin els Veda o que els Veda constitueixin la saviesa brahmànica. Però tampoc no afirmem el contrari. Dins del context global, no insistim en el valor superior de la tradició escrita o de les anomenades grans o principals religions; ni afirmem que l'home indoeuro-

peu hagi aconseguit un monument de civilització sense paral·lel en les altres cultures. Aquest estudi simplement diu el que diu, sense suposar res sobre el que no diu. Elogiar un camí o alabar un poble o presentar els aspectes positius d'una forma religiosa determinada no és denigrar ni minimitzar altres valors i altres visions. Aquesta antologia té un sol context: la humanitat. La Revelació vèdica pertany a l'home, i és com a document de l'home que la presentem aquí. Sabem bé, però, que la textura humana encara és inacabada, i per tant el nostre context també és limitat. El reconeixement d'aquesta limitació ens manté oberts i humils, però també esperançats i serens.

Com a exemples del que volem dir podem esmentar aquí dues idees paradoxals i dissemblants. La primera és una noció ortodoxa, i la segona heterodoxa, però totes dues semblen tendir cap a la mateixa direcció, si més no pel que fa a l'objectiu d'aquesta antologia.

Ens referim, en primer lloc, a la noció tradicional de la *apauruṣeya* o no-autoria, ja sigui humana o divina, dels Veda. Aquesta teoria sovint ha estat ridiculitzada com a contradicció del sentit comú i com a negació del pensament causal; o bé s'ha entès que simplement afirmava que els Veda no tenen cap «autor» que els hagi escrit ni cap «ment» que els hagi pensat. Sense entrar en les quasi infinites subtilitats de la *Mīmāṃsā*, podem dir simplement que en el nucli d'aquesta concepció hi ha un desig de purificar la nostra relació amb el text i d'evitar tot tipus d'idolatria. Qualsevol de nosaltres és l'autor dels Veda quan els llegim, hi preguem i els comprem. L'autor de les paraules vives no és ningú més que aquell que les pronuncia. Els Veda són paraules vives, i la paraula no és un instrument de l'home, sinó la seva suprema forma d'expressió. Allò que no té autor, d'acord amb la idea de l'*apauruṣeya*, és la relació entre la paraula i el seu significat o objecte. La relació no és una relació artificial o extrínseca causada per algú. No hi ha cap autor que postuli el tipus de relació que hi ha entre la paraula i el seu significat. Per fer-ho necessitaríem una altra relació, i així successivament *ad infinitum*. Quan una paraula deixa de ser una paraula viva, quan deixa de transmetre un significat, quan no és una paraula per a mi, no és Veda, no transmet un coneixement real o salvador.

Aquesta concepció, força paradoxalment, no sols allibera els Veda del domini d'un cert Déu amb funcions d'escriba original, sinó també de la

tradició hindú, de la qual no es pot dir que sigui l'autora dels Veda. Els Veda sense autor deixen de ser un llibre amb autoritat. Només quan cadascú de nosaltres n'esdevé l'«autor», quan gràcies a l'assimilació pot pronunciar-lo, quan ell mateix és l'origen, l'*auctor* del text, mostren els Veda la seva autèntica «autoritat». La Revelació vèdica no és la veu d'un Revelador antropomòrfic ni l'aixecament del vel que cobreix la realitat. De fet, la *śruti* és allò que és sentit —més que vist—, de manera que la metàfora d'aixecar el vel de vegades pot ser enganyosa, perquè no és aixecant el vel —i així veient la realitat nua— que descobrirem el real, sinó adonant-nos que el vel cobreix i amaga i que el descobriment d'aquest fet constitueix la revelació veritable. Revelar en aquest sentit no és des-velar, aixecar el vel, sinó «revelar» el vel, fer-nos conscients que allò que veiem i tot el que podem veure és el vel, i que és feina nostra «endevinar» —o, podríem dir, «pensar»— la realitat, que és feta manifesta precisament pel vel que la cobreix. No podem separar el vel de la cosa que és velada, de la mateixa manera que no podem separar una paraula del seu significat, o el que és sentit del que és entès. Si jo aixequés el vel de *māyā*, no veuria res. Només podem veure si veiem el vel de *māyā* i el reconeixem com a allò que és. La *śruti* és *śruti* quan allò que de veritat se sent no és solament el so, sinó tot el que hi ha per sentir, percebre, comprendre i aprehendre. La nostra pròpia descoberta, el nostre procés de descoberta, és part de la revelació mateixa. Només en l'esperit els Veda són Veda. I ara podem entendre per què durant segles no foren ni escrits ni exposats als estranys.

La Revelació vèdica no és principalment una comunicació temàtica de fets esotèrics, encara que algunes de les seves dites, com, per exemple, certs passatges de les Upaniṣad, revelen alguna veritat que és desconeguda en l'esfera normal de l'experiència humana. Però la major part de la Revelació vèdica és la discreta il·luminació d'un vel, que no era vist com a tal sinó com un estrat, gairebé podríem dir una pell, de l'home mateix. La Revelació vèdica desplega el procés d'«esdevenir conscient» de l'home, de descobrir-se ell mateix juntament amb els tres mons i les seves relacions mútues. No és el missatge d'un altre ésser que parla a través d'un instrument, sinó la il·luminació mateixa de l'«instrument», el progressiu aclariment de la realitat. No és un raig de llum que ve del far o d'un potent reflector; és l'aurora. És la revelació de la Paraula, de la Paraula pri-

mordial, de la Paraula que no és un instrument, ni tan sols un signe, com si estigués portant o assenyalant alguna altra cosa. És la revelació de la Paraula com a símbol, com l'aspecte de so-i-significat de la realitat. Si hi hagués algú que hagués pronunciat primer la Paraula, ¿amb quina altra paraula podria comunicar-me el significat de l'original? He de suposar que la Paraula em parla directament, ja que els Veda revelen d'una manera clara el caràcter de la realitat.

En resum, el fet que els Veda no tinguin autor i per tant no tinguin una autoritat anterior, el fet que tinguin només el valor contingut en l'acte existencial concret d'escoltar-los realment, els comunica una universalitat que els fa particularment pertinents avui dia. Ens predisposen a escoltar i després sentim el que sentim, confiant que això també sigui el que s'havia de sentir.

En segon lloc, ens referim a un exemple particular de la paradoxa universal segons la qual rebutjant un valor podem, de fet, reforçar-lo. No és més que una exageració piadosa dir que l'hinduisme i la filosofia índica es nodreixen directament dels Veda i són una continuació de l'esperit vèdic. Díficilment trobaríem cap altra cultura del món en què la font hagi rebut tanta adhesió formal i tan poca atenció real. És un fet ben sabut, reconegut des de fa molt de temps i ara confirmat per estudis recents, que els sistemes filosòfics índics —no sols els *nāstika*, és a dir, els anomenats heterodoxos, sinó també els més ortodoxos— han extret dels Veda molt poques de les seves reflexions. La majoria dels sistemes filosòfics es desenvoluparen fora del món de l'especulació vèdica. Fins i tot les dues Mīmāṃsā fan només un ús selectiu i limitat del material vèdic. La Mīmāṃsā tracta només del *karmakāṇḍa* o preceptes actius dels Veda, i ho fa des d'un punt de vista molt particular; dels *mantra* no se'n parla, o bé es redueixen a frases indicatives —que l'especulació posterior es va esforçar a interpretar mitjançant regles hermenèutiques—, i els Brāhmaṇa es redueixen a feixugues injuncions, mentre que la part de les Upaniṣad és pràcticament ignorada. L'Uttara-mīmāṃsā o Vedānta, per altra banda, tracta gairebé exclusivament de les Upaniṣad, i encara no en conjunt, sinó des d'una perspectiva altament especialitzada que les considera portadores d'un coneixement salvador, el qual es redueix a la realització de Brahman. A més a més, les Upaniṣad, que la tradició considera part de la *śruti*, incorpo-

ren en la seva estructura molt poca cosa dels quatre Veda. És cert que es considera que són continuació dels Veda, i de fet en formen part, però tot i això la seva atmosfera és completament diferent. Moltes Upaniṣad importants, per exemple la Kena i la Māṇḍūkya, no citen ni un *mantra* vàdic, encara que, naturalment, hi ha referències implícites. Fins i tot els altres, quan ocasionalment citen els Veda, adopten el mateix estil críptic i peculiar amb què la tradició posterior cita les Upaniṣad mateixes. És un fet que els Veda només s'han integrat parcialment en les tradicions índiques posteriors, però aquest mateix fet els dóna una certa universalitat que va molt més enllà de les fronteres de la cultura índica. Són d'origen ari, però és innegable que inclouen elements no aris. Aquest fet convertit fa d'aquest admirable document humà un imponent monument d'interacció intercultural i alhora una manifestació específica de la creativitat humana.

Però, fet i fet, no es poden negar el color i el caràcter particulars no sols de l'estirp indoeuropea, sinó també del subcontinent indi. Per tal de subratllar aquest fet hem seguit la tradició habitual respecte als components de la *śruti*, encara que, per raons derivades de consideracions tant externes com internes, hem inclòs la Bhagavad-gītā i els *Gṛhya-sūtra*, que, certament, no pertanyen a la *śruti* tradicional.

La continuïtat de la tradició índica és tan important com la discontinuïtat que acabem d'esmentar. Però, de la mateixa manera que l'hinduisme és més una existència que una essència, aquesta continuïtat no és doctrinal sinó existencial. Hi ha una certa continuïtat física, una pertinença gairebé corporal, una continuïtat kàrmica, que és molt més important que l'homogeneïtat doctrinal.

Una característica essencial de qualsevol veritable antologia és que, a la manera d'un ram de flors, presenta unitat i varietat. La varietat de temes i climes de l'Epifania vàdica, que reflecteix pràcticament tota l'esfera de l'experiència humana, és indubtable. Però la unitat i l'harmonia internes no són menys importants, com s'afirmava emfàticament fins i tot en temps antics. El famós quart aforisme dels *Brahma-sūtra* (I,1,4) diu, per exemple, «tat tu samanvayāt»: «Això, en veritat, [és] conforme a l'harmonia» —de la *śruti*. És a dir, que tots els passatges de la Revelació vàdica tenen una única intenció o preocupació última, que és (la realització de)

Brahman; cada text està «en harmonia» amb el conjunt. Aquest *samanvaya*, que indica harmonia, reconciliació, equanimitat i serenitat, no és merament una construcció lògica i mental, com si tota la *śruti* fos un únic bloc doctrinal; i tampoc no es refereix simplement a la unitat d'intenció o finalitat, perquè cap intenció no pot estar totalment separada de les idees que encarna i dels objectius que pretén assolir. Les Escriitures no ensenyen totes la mateixa doctrina ni posseeixen la mateixa intenció explícita, i això no obstant hi ha un mite unificador, una harmonia superior, una reconciliació existencial. El ram és un, precisament pel fet, i no malgrat, que és compost per moltes flors.

Hi ha, doncs, alhora trencament i continuïtat en la tradició índica, segons l'angle des del qual considerem el problema. A Europa no es pot confondre Espanya amb Suècia, però, vistos des de l'Índia, tots dos països són inequívocament europeus. El mateix es podria dir sobre els Veda i la tradició índica.

Tan sols després de molts dubtes vam decidir ometre alguns textos i dividir-ne d'altres i col·locar-ne les parts en diferents llocs del llibre. L'ús de les notes, però, ofereix la possibilitat d'una lectura contínua, i les notes i les introduccions donen de vegades l'essència dels paràgrafs omesos. Les omissions no es feren per tal de fer encaixar els textos en el llit de Procrustes d'un esquema preconcebut: o bé els textos omesos són repetitius, o bé no aporten cap idea substancialment nova, o bé són d'importància menor dins la imatge general de l'experiència vàdica. Tot jardiner sap que si, per error, talla alguna part d'una planta rara, al capdavall la planta creixerà més forta i sana, i que el bell paisatge servirà de recordatori del seu error. De manera semblant, suggereixo seriosament que aquest primer intent nostre tan sols es justificarà si algú més competent torna a llaurar el camp, posa de cap per avall els nostres esforços i finalment els fa florir en una forma millor.

Per tal de preservar la identitat de la Revelació vàdica i d'evitar confondre-la amb els moviments posteriors, evitem les referències directes a les evolucions subsegüents dels sistemes filosòfics índics. Evitem sobretot qualsevol comparació amb moviments espirituals similars o corresponents d'altres cultures. He de confessar que la temptació ha estat forta i que durant els deu anys o més que ha durat la preparació d'aquest llibre

s'ha reunit una quantitat immensa de material que podria ser de gran interès per als estudis comparats. Però jo mateix m'he imposat no anar més enllà dels límits d'aquest llibre, que pretén descobrir què significa l'experiència vèdica per a l'home modern sense obligar-lo a fer comparacions i valoracions.

Potser és difícil imaginar l'ascetisme intel·lectual i espiritual que exigeix aquest control, comprendre què significa, per exemple, abstenir-se de citar passatges paral·lels, no fer cas expressament de les intrigants semblances amb les idees presocràtiques, renunciar a relacionar la famosa màxima d'Anaximandre, i deixar passar l'ocasió d'ajudar a dissipar la confrontació superficial entre religions citant textos i idees d'altres fonts. Si hagués actuat d'una manera diferent potser hauria fet una contribució a altres camps, però això hauria deformat el missatge de la *śruti* en subordinar-la a problemes particulars, tot i ser importants. El lector pot descobrir per ell mateix alguns dels fils ocults que constitueixen, com en el procés de teixir, les connexions amb tot el teixit de l'experiència humana. Al cap i a la fi, aquesta obra és tan sols una introducció als textos i no pretén comentar el significat dels passatges seleccionats. Per fer això, hauria necessitat no lectors, sinó companys, aquí, a Vārāṇasī del Ganges, per passar plegats mesos i anys de pacífica companyonia, fins que l'aurora esdevingués migdia, o el migdia es convertís en una nit sense lluna, però sempre sota les estrelles i davant del riu.

### 3 ...PER A L'HOME MODERN

Hom pot dedicar molt de temps a estudiar la doctrina vèdica, però tota la nostra empresa tindria poc sentit si estigués deslligada de les persones i del seu entorn. El nostre punt de referència és l'home modern. Però, com suggereix l'etimologia de l'adjectiu, no oblidem el caràcter efímer i transitori d'allò que anomenem l'*home modern*, l'ésser humà contemporani en la seva condició present però fràgil, l'home tal com és ara mateix i el moment present: *modo*. L'home modern aviat deixarà de ser modern, però no tenim cap altra clau per a l'home que l'home modern mateix; tots els altres «homes» són simplement abstraccions, perquè, o ja han desaparegut,

o encara no existeixen. Fins i tot quan arribem a conèixer el nostre passat, ho fem fent servir categories modernes. Només acceptant les limitacions del nostre ésser concret podem arrelar-nos en la veritat, i només sent fidels a la nostra identitat podem esdevenir més universals. Per això, és inútil esforçar-se per aconseguir una validesa general, que seria artificial i en el millor dels casos es limitaria a l'esfera intel·lectual.

L'home modern pot ser efímer i passatger, però és el nostre únic punt de referència real, perquè encara vivim en l'espai i el temps. Ell és la porta vers les profunditats de l'home etern, però des del moment que en fem un concepte, aquest mateix concepte modern fa de mitjancer de la comprensió. Precisament perquè pensem que l'home és més que l'home modern, intentem ajudar-lo a ser conscient d'algunes de les seves arrels. No cal dir que no tots els habitants actuals del nostre planeta són l'home modern, les cultures són diacròniques i hi ha moltes modernitats. L'home modern en què pensem és el lector mitjà d'una llengua moderna occidental —una limitació seriosa, humiliant, però inevitable. Quan parlem de l'home modern considerem dos escenaris, entre molts altres que es podrien destacar igualment: el secularisme i la situació transcultural.

L'home modern és un home secular, cosa que no vol dir que no sigui religiós o que hagi perdut el sentit del sagrat. La frase vol dir tan sols que la seva religiositat i fins i tot qualsevol sentit de sacralitat que pugui tenir estan tenyits d'una actitud secular. «Actitud secular» vol dir una consciència temporal particular que revesteix el temps d'un caràcter positiu i real: el món temporal es considera important i el joc temporal de la vida de l'home i les interaccions humanes és pres seriosament; el *saeculum*, l'*āyus*, se situa en primer pla. L'home només pot sobreviure a la terra, com a espècie i com a persona, si posa molta atenció a totes les coses seculares. Altrament, serà engolit per la maquinària de la societat moderna o pel mecanisme dels processos còsmics. L'home secular és el ciutadà d'un món temporal.

D'altra banda, l'home modern, a causa, potser, dels canvis que s'han produït en la geografia i la història humanes, ja no pot pertànyer a una cultura homogènia o isolada. És bombardejat per idees, imatges i sons de totes les parts del món. Pot ser que tingui un coneixement superficial i fins i tot erroni dels altres, però les cultures es barregen, les idees es fu-

sionen, les religions es troben les unes amb les altres i les llengües interactuen i es fan préstecs mútuament potser com mai ho havien fet en tota la història humana. Pot ser que la cultura de l'home modern no sigui gaire estable; de fet, aquest home fins i tot pot estar sota l'amenaça de perdre tota cultura, però sens dubte té una influència transcultural —i això val no sols per a grups minoritaris, sinó també per a la majoria passiva i sofrent.

El fet que no fem comentaris ni explicacions, i molt menys comparacions, pot permetre que els símbols vèdics esdevinguin un altre cop símbols vivents i puguin, així, empeltar-se en el creixement vivent de les cultures de l'home modern. L'home té una necessitat urgent de crear una cultura global. Això no es pot fer amb mètodes dialèctics —tot i que aquests puguin ser accessoris molt útils—, sinó mitjançant un procés rítmic i natural. El creixement exigeix assimilació. Assimilar un símbol viu no és interpretar-lo o fins i tot comprendre'l en el pla merament mental. Moltes tradicions parlen de menjar el símbol, mentre que altres cultures es refereixen a l'aprenentatge i la lectura, perquè llegir vol dir seleccionar, recollir, no amuntegar piles de dades, sinó reunir-les —i recordar-les— en aquell centre interior en què té lloc l'assimilació, que vol el seu temps. Certament, es necessita temps per llegir, recollir i entendre's un mateix i els altres. La nostra feina consisteix a oferir un pom de flors, o potser una única flor. «La flor és Brahman», diu un text (CU III,5,1).

¿Com s'ha de fer aquesta ofrena? Es necessita fe, però no n'hi ha prou amb oferir el ram de flors en direcció vertical. També cal la veritat. També hi ha un horitzó en el pla horitzontal. «La Fe i la Veritat són la parella més sublim», diu un text (AB VII,10). Dit amb paraules concretes i prosaiques: ¿com s'ha de posar a l'abast la saviesa? ¿Com s'ha de fer assimilable per aquells que desitgen rebre-la? Salmodiar els Veda als Déus o recitar-los en cercles tancats pot no ser suficient.

Aquí ens veiem obligats a prendre nota d'un problema amagat que constitueix una amenaça. De tota manera, en comptes d'elaborar una teoria hermenèutica, aquesta antologia s'esforça a posar en pràctica la teoria, a fer funcionar els «instruments hermenèutics». Aquí podem recordar que només és visible una quarta part de Brahman. Però, dins d'aquesta quarta part visible, ens agradaria oferir algunes reflexions pràctiques i

concretes respecte al procediment hermenèutic específic d'aquesta antologia: la traducció.

Els Veda parlen el seu propi llenguatge. Ara bé, el llenguatge és una revelació de l'Esperit. Cada llengua té noves paraules i cada paraula representa el descobriment d'una nova realitat. Cada llengua té també un nou ordre en la manera de posar juntes les paraules, i cada una d'aquestes relacions representa una nova perspectiva en la visió de la realitat. Cada paraula és la cristallització física i metafísica de segles d'experiència humana. A través de les paraules autèntiques podem entrar en comunió amb la humanitat i descobrir els nostres vincles amb altres persones i amb l'univers. Cada trama de paraules és com un teixit en un teler. Té el seu propi color i el seu propi esquema, i a través d'ella compartim la realitat amb la resta de la humanitat.

Una antologia es pot concebre superficialment com una mera selecció de textos amb notes filològiques afegides allà on el traductor se sent obligat a obrir la seva consciència pel que fa a l'ús d'una determinada paraula. Però un coneixement mínim de la semàntica actual, una certa noció, ni que sigui superficial, dels camps semàntics, les estructures del significat, els sentits morfològics, els límits etimològics, els canvis semàntics, la polisèmia i altres problemes de la lingüística moderna, una certa comprensió dels problemes plantejats per l'antropologia i els estudis comparats en els camps de la filosofia i la religió, i, més especialment, la convicció del caràcter simbòlic de tota manifestació humana, més particularment la lingüística, en resum, la consciència de la impossibilitat d'oferir traduccions literals o fins i tot d'aconseguir el mateix resultat amb paràfrasis més elaborades, van dur el compilador a prendre el risc, en primer lloc, de considerar les introduccions com a parts integrants de la traducció i, en segon lloc, de tractar el criteri de selecció com un altre element constitutiu de la traducció. En aquest cas, l'exactitud filològica consisteix en la fidelitat humana, i la versió «correcta» és el resultat d'una correcta elaboració dels símbols, de manera que el lector pot gairebé reviure, en el pla cultural, l'experiència vèdica.

Sóc plenament conscient del risc, la imperfecció i els límits d'una empresa com aquesta. L'objectiu de qualsevol traducció no és ser una mera transposició de signes. La seva finalitat és permetre que el lector assimili

el material ofert a la seva pròpia vida. Intenta fer homogenis els materials perquè siguin intel·ligibles per al lector. Tota traducció és provisional, en el sentit que només és per a un temps, fins al moment que la il·luminació arribi per ella mateixa, la traducció s'oblidi i el lector es converteixi, és a dir, es convenci.

Tot i això, es necessita una certa tècnica, una metodologia particular i tot un conjunt de disciplines. Hem fet servir tantes formes d'ajuda interdisciplinària com ens ha estat possible, però aquestes, com els bons ingredients d'un plat saborós, s'estan discretament en segon terme, contenent de realçar el *rasa*, el picant i el gust; aquí, la seva funció és promoure la comprensió de les intuïcions subjacents. No estem dient que el menjar vàdic que oferim estigui predigerit o limitat a allò que nosaltres considerem mengívol. Al contrari, presentem, en la mesura del possible, l'experiència total de l'home vàdic sobre l'horitzó humà actual per tal de fer intel·ligible el primer i d'enriquir, estimular i finalment potser transformar el segon. No tenim la necessitat d'endolcir ni de manipular de cap altra manera el contingut dels Veda, encara que als passatges que ens semblen menys importants els donem menys relleu que a altres textos.

D'altra banda, ja és hora de deixar córrer tota pretensió de tenir una comprensió monolítica de les cultures i tota insistència en el significat unívoc dels mots. Avui no existeix una sola paraula que pugui transmetre en una altra llengua *Geist*, *esprit* i *mind*; i encara menys podem pretendre que *manas*, *rta* i *prāṇa* tinguin un únic equivalent en la nostra llengua cada vegada que ens els trobem. Per tant, ni una traducció paraula per paraula ni una traducció paràgraf per paràgraf satisfaran realment les nostres necessitats; només la *śruti* sencera, tota l'experiència vàdica, es pot transmetre d'una manera significativa perquè pugui entrar a formar part de la nostra experiència personal. Hem d'aprendre una altra llengua o una altra visió del món, no com apreníem una llengua estrangera, sinó com aprenem la nostra pròpia llengua. Els infants que aprenen a enraonar no fan referència a un món objectivat, ni relacionen una paraula determinada d'una llengua amb la paraula corresponent d'una altra llengua; assimilen, entenen, fan servir una paraula per expressar un estat de consciència i finalment una realitat que no està desconnectada de la paraula que estan utilitzant. Aprenen la seva llengua sense un terme de refe-

rència previ, però en connexió directa amb l'experiència expressada en la paraula, una experiència íntimament relacionada amb la veu, l'aspecte, la simpatia i la relació particular que subsisteix entre ells i la persona que parla i, d'una manera més general, amb el món que els envolta, del qual aprenen l'expressió.

Ja és hora també de deixar enrere el fals expedient hermenèutic d'interpretació per procuració. Amb això volem dir la pseudointerpretació basada en un paradigma d'intelligibilitat que no és el nostre, però que suposem que és el de l'«altre», l'«indígena», el «primitiu». D'aquesta manera mostrem generositat i condescendència en acceptar les opinions d'altra gent perquè tenen sentit per a ells, encara que no en tinguin per a nosaltres. Si intentem referir les creences d'altres persones sense compartir-les d'alguna manera, ens impedim expressar el que pensem que és la interpretació correcta. I tampoc no podem referir veritablement la interpretació dels altres, perquè el que ells creuen que és veritat nosaltres ho hem rebutjat. Dit d'una altra manera, la creença del creient forma part del fenomen mateix. La nostra pròpia interpretació ha d'enfrontar-se al rept de satisfer tant les nostres conviccions com les dels representants del document que interpretem. Sense la primera condició, no interpretarem realment, simplement informarem del que per a nosaltres són afirmacions absurdes. Sense la segona, no interpretarem veritablement, sinó que expressarem les nostres idees amb el llenguatge d'una cultura aliena. En resum, la nostra màxima preocupació ha estat, aquí, oferir una interpretació dels Veda que tingui sentit per a l'home modern però que no deformi, sinó que només tradueixi, les intuïcions de l'home vàdic. Podrem fer comprensibles els Veda en la mesura que, sense deformat-los, puguem fer-los acceptables d'alguna manera.

No hi ha traduccions fixes i immutables; les paraules són molt més vives del que solem pensar i totes elles tenen una «cara» personal. Així, la dificultat no consisteix a trobar quina és la millor traducció de, posem per cas, *ātman*, sinó a enfrontar-se al mateix problema amb què s'enfrontava l'home vàdic. L'ambivalència de mots i conceptes constitueix la prova que estem tractant amb temes que encara són vius. La tragèdia d'una llengua morta, com va dir algú fa molt temps, és que hom no es pot permetre el luxe de fer-hi innovacions, perquè, si ho fa, ningú no l'entendrà.



La bellesa d'una llengua viva és que hom es pot permetre cometre errors. No tan sols algú els assenyalarà, sinó que aquests mateixos errors es poden incorporar al tresor d'experiència transmès per una frase determinada. No hi ha semàntica moderna —per donar un exemple— que pugui anul·lar les etimologies sovint «científicament» incorrectes de *Yaksa* i *Sāyaṇa*. Però aquestes etimologies pertanyen tant al significat i la història de la paraula com les etimologies gramaticalment correctes. Aquestes reflexions no s'han d'entendre, per descomptat, com una excusa per fer unes traduccions inexactes o aproximades. Al contrari, han d'incrementar el nostre sentit de la responsabilitat per fer l'esforç de trobar en cada cas les paraules correctes, l'atmosfera adequada.

El problema de la traducció, però, té encara una altra faceta. Gairebé totes les llengües occidentals han estat formades per la tradició judeo-hel·lènico-cristiana sobre un fons indígena gòtic, cèltic o altre. Podem traduir *Agni* per «Senyor» per tal de no confondre el lector, o podem escriure «Foc»; en ambdós casos —a pesar de la majúscula— la traducció és potser legítima, sempre que el lector estigui informat de la paraula original. Però si traduïm *gandharva* per «àngel» o *apsaras* per «esperit», ¿no estem utilitzant igualment conceptes lligats a la religió? ¿No estem dient que la llengua que fem servir està indefectiblement lligada a una tradició determinada? Podríem parlar de «la sort d'haver estat convidats a certa *inauguració*», però ¿seria adequat traduir aquesta frase per «hem estat convocats per la gràcia de *Lakṣmī* a certa funció realitzada d'acord amb els principis *śāstrics* establerts per un pàndit després de reconèixer els moments maṅgàlics revelats pel vol dels ocells?» ¿Per què l'àugur, el funcionari religiós romà, i la deessa Fortuna s'haurien d'acceptar com a termes universalment vàlids, i la terminologia índica no? Respondre que ningú no entendre la segona frase només es mereix la resposta que, fora del medi cultural occidental, tothom mig entendre la primera, o, si no, la reduirà a una cosa banal.

Potser podríem plantejar el mateix problema des del punt de vista de la relació especial que hi ha entre els noms propis i els noms comuns. Les traduccions transculturals alteren o fins i tot destrueixen la diferència, altrament definida amb claredat, entre aquests dos tipus de noms. Els substantius com *gràcia*, *revelació*, *democràcia*, i fins i tot *senyor* i *déu*

són indubtablement noms comuns dins una certa àrea cultural. Però en el moment que parlem de Revelació vèdica, del Déu de l'hinduisme, de la Gràcia de Viṣṇu, de la Democràcia russa, del Senyor Buddha, i coses semblants, més d'una persona reflexiva se sentirà incòmoda. Més o menys inconscientment, ha convertit aquests noms comuns en noms propis, i està lligat a una comprensió particular d'aquests noms. Per *gràcia* entendre la gràcia cristiana, per *déu* i *revelació* el concepte de la divinitat i la seva manifestació segons les religions semítiques, mentre que, respecte a la *democràcia*, pensarà en el model britànic. Sostindrà, a més a més, que si no delimitem d'alguna manera el significat dels mots caurem en un caos anàrquic en el qual una paraula pot voler dir qualsevol cosa. Es pot dir el mateix en sentit contrari. ¿Són les paraules *agni*, *karman*, *dharmā*, *mantra*, *brahman*, etc., propietat exclusiva de les religions índiques? Quan diem *déu* o *karman*, ¿hem de tenir una visió tan ortodoxa que exclogui qualsevol altra manera d'entendre la paraula? Les paraules són més que meres etiquetes, i per tant no podem negar el fet que tenen les seves pròpies ortodòxies. No podem acceptar com a criteri de traducció l'existència d'una «cosa en si» captada de manera diferent per dues interpretacions de la mateixa paraula. ¿Com sabem, de fet, que es refereixen a la mateixa «cosa» —fins suposant que aquesta «cosa» sigui una hipòtesi vàlida?

És aquí que aquesta antologia pot fer una contribució indirecta a la llengua moderna —entesa com una expressió de la consciència humana— en introduir en una llengua les riqueses d'una altra i deixant marge així per a un llenguatge més universal, sense reduir al mateix temps la concreció que totes les llengües vives posseeixen. *Gràcia* no sempre ha de voler dir necessàriament el que una teologia cristiana de la gràcia diu que vol dir, però ha d'haver-hi alguna cosa —que, ho repetim, no és una cosa, i certament no una «cosa» anomenada *gràcia*— que faci permisible l'ús d'aquesta paraula quan parlem de Varuṇa, per exemple, i sense sentit quan ens referim a una certa concepció de *karman*. Brahman sens dubte no és Déu, però hi ha una homologia particular entre aquests dos noms que no existeix entre cap d'ells i la paraula *banana*, per exemple. El joc mutu entre mots i significats és un dels reptes més exigents i fascinadors de la nostra situació mundial actual.

Respecte a això, hauríem d'evitar, evidentment, els dos extrems de les interpretacions anacròniques i «katakòniques». La primera vol dir introduir nocions antigues i obsoletes en situacions contemporànies; la segona significa interpretar una cosa del passat amb categories inadequades del present. Així i tot, tota lectura *d'*un text és tant una lectura *a partir* d'aquest text com *dins* d'aquest text. La connexió no pot ser lògica. Ha de ser una connexió existencial o, més ben dit, mítica. Però ens hem d'aturar aquí per no ultrapassar, teoritzant massa explícitament, els límits de la disciplina que ens hem autoimposat.

Durant molt de temps va ser prohibit traduir els Veda o ensenyar-los als no iniciats. Avui dia, però, hi ha una tendència universal, profundament arrelada en la mateixa naturalesa de l'home modern, que detesta els esoterismes artificials i les separacions sectàries. ¿És simple infidelitat a les tradicions antigues dir que la circumcisió, el baptisme per l'aigua i l'*upanayana* no són més que signes de la real iniciació per l'Esperit —per emprar una altra paraula discutible? Mentre el simbolisme dels Veda era viu, mentre no necessitava cap transmitologització per ser comprès i viscut, la traducció equivalia a una traïció; però quan el simbolisme vèdic ha deixat de ser viu, pot molt ben ser que la supervivència exigeixi una emigració, és a dir, una traducció.

El procés de traduir no és tan sols transcultural. Comença dins una cultura particular. L'obra dels grans *bhāṣyakāra* o comentadors consisteix precisament en tals traduccions, que inclouen la traducció dels noms propis de la tradició mateixa. Quan aquells noms deixen de representar un símbol vivent dins d'un mite «viscut», són «tra-duïts», és a dir, «desplaçats», per poder designar en endavant la mateixa «realitat» però més enllà del seu horitzó propi o nadiu. Per exemple, pot ser que Uṣas ja no sigui considerada la filla de Prajāpati, la Deessa del mite, sinó simplement Aurora, o potser només l'aurora. Però, gràcies a aquest desplaçament, Uṣas ha arribat allà on l'aurora encara apareix però la filla de Prajāpati ja no és coneguda o reconeguda, i, després de viatjar a costes tan llunyanes, potser ajudarà a fer que l'esmassament de la nostra percepció desaparegui i l'aurora es rehabiliti en una forma més acolorida i adient, potser no com a filla de Prajāpati, però sí certament com a Aurora, com a símbol d'esperança, en el nostre món contemporani. D'altra banda, la connexió en-

tre paraules i significats s'ha de cercar en l'esfera del ritu, i és per això que l'home no pot viure sense ritus, perquè tampoc no pot viure sense paraules. Per exemple, un *sūtra* diu: «Que la “Deessa”, que ha afaiçonat aquest vestit...» (HGS I,1,4,2); però ¿no podria ser també «àngel», «dona», «mare», «germana», o fins i tot «màquina», en definitiva traduccions permissibles del mot *Deessa* en aquest text?

Després de les observacions anteriors en el sentit que la traducció literal no és la manera adequada de transmetre el significat i el missatge d'un text, pot semblar una mica contradictori dir que s'ha tingut la màxima cura a oferir una traducció fidel. Per tal de presentar l'experiència vèdica de la manera més fidel, ens hem abstingut de fer volar la fantasia i de donar interpretacions capricioses i ens hem cenyit sobriament als textos, que a vegades són represos i més àmpliament traduïts a les introduccions.

Cal dir alguna cosa sobre els noms dels Déus. Al llarg dels diferents himnes i parts d'aquesta antologia s'ha mantingut una certa harmonia en l'ús dels noms propis dels Déus i dels epítets comuns del diví. De vegades s'han evitat els noms propis per tal de fugir d'un innecessari gust esotèric. Així, s'han utilitzat mots com *Senyor*, *poder* i altres per l'estil per designar noms propis com Agni, Indra, etc. De tota manera, sempre es dona el nom original en la nota corresponent per tal d'evitar confusions. Aquesta flexibilitat pot permetre diferents interpretacions en funció de la preparació del lector o dels oïdors.

En aquest punt pot ser útil definir la funció de les notes. Precisament perquè aquesta obra és un fi en ella mateixa i no un simple mitjà per a altres investigacions, perquè es pretén que els textos siguin utilitzats per a la meditació i la pregària, i perquè els Veda mereixen la reverència deguda a un document humà d'almenys tres mil anys d'antiguitat, hem evitat distreure el lector amb referències a les notes, que per tant no es posen a peu de pàgina sinó al final dels textos. D'aquesta manera, el lector es veu menys influït per les explicacions, per útils que puguin ser, i pot incorporar el text a la seva vida personal sense intermediaris innecessaris.

Cal donar les gràcies als molts excel·lents traductors que han dut a terme una tasca paral·lela de donar versions dels Veda en llengües europees modernes. Ens hem servit de totes les que hem pogut consultar i de tant en tant n'hem adoptat els suggeriments. Hauria semblat incorrecte insis-

tir a elaborar una frase lleugerament diferent o un terme més abstrús si algun dels traductors coneguts ja havia tingut una inspiració afortunada. A més, hem descobert que aquesta pràctica ha estat normal des de temps immemorial, perquè ja existeix una manera gairebé universalment acceptada de traduir l'original d'alguns textos molt coneguts.

#### 4 ...I LA CELEBRACIÓ CONTEMPORÀNIA

Hem dit que instem el lector a estudiar els textos en el sentit clàssic de la paraula *estudi*, que inclou no sols l'esforç intel·lectual, sinó també un compromís voluntari i un entusiasme humà. Ens agradaria suggerir que les introduccions s'estudiessin dos cops: abans dels textos, com a pròlegs, i després dels textos, com a epílegs. Les «escriptures» mateixes exigeixen molt més que el sol fet de llegir i de posar atenció. Han d'esdevenir reals per a nosaltres gràcies al nostre propi acte de representació. Molt del que hem dit fins ara quedaria greument afeblit si no ens encoratgés la fe i l'esperança que, més enllà de la comprensió teòrica dels Veda, la participació existencial en el seu missatge i la seva reactualització litúrgica són realment possibles.

La finalitat última d'aquesta antologia no és oferir simplement una nova traducció dels Veda. El títol diu expressament, no *traducció vèdica*, sinó *experiència vèdica*. Sens dubte és possible traduir un poema de Mīrābāi a una melodia carnàtica, una dansa *kathākali* a un poema, o els Veda sanscrits a una llengua moderna. Però la intenció d'aquesta *mantramañjarī* no és la «traducció», sinó la representació; és a dir, el seu objectiu és una reactualització existencial. No desitja convertir la simfonia en un poema, sinó tornar a tocar la música, encara que els instruments no siguin els mateixos i l'habilitat del compositor original estigui absent. No volem posar la música en paraules ni traduir les paraules en dansa. El nostre objectiu és dir les paraules, tocar la música, executar la dansa, pronunciar les pregàries, cantar les cançons, meravellar-nos, estimar, dubtar, patir, esperar i creure juntament amb aquests documents de la història humana que anomenem els Veda. Malgrat que els instruments són pobres i el to no és el mateix, encara podem percebre l'original, no a través d'una «traducció»,

sinó d'una reactualització que ens permet sentir la *śruti* directament i potser fins i tot transmetre'n les vibracions, tal com la sentiren fa molt temps els antics i com podem continuar sentint-la nosaltres en la mesura que les nostres orelles estiguin obertes a aquestes mateixes vibracions. L'objectiu d'aquesta antologia és posar a l'abast de l'home modern les riqueses dels antics i així globalitzar l'experiència humana. Si hi ha alguna cosa que caracteritza i fins i tot distingeix l'experiència vèdica és el seu caràcter sacrificial, el seu aspecte general d'ortopraxi.

L'experiència vèdica no es mou en un nivell merament teòric; no transmet un missatge doctrinal, sinó una forma universal de celebració humana. L'home modern avui s'inclina a acceptar la idea que no se salva tan sols per la raó, ni s'allibera tan sols per la força de voluntat. Cerca una participació activa en el dinamisme irresistible de l'univers, en el qual pot implicar-se només si és activament passiu. I podríem dir que això és el cor de l'experiència de l'home vèdic: que és cridat a realitzar el sacrifici que fa subsistir el món i fins i tot els Déus. No pretenem introduir un nou ritu, i molt menys suggerir una nova religiositat. La nostra esperança és que aquesta antologia estimuli formes de culte ja existents; que estigui a disposició dels que senten la necessitat de celebrar, amb els amics que els envolten i els avantpassats que els han precedit, d'una manera original i innovadora o en formes més tradicionals. No afavorim cap forma de culte en particular. Només es dona per fet que l'home és un ésser que celebra, i que de vegades no li sembla oportú limitar-se als solos. Per aquestes i altres raons que després explicarem, el nostre estil està pensat per a la recitació i l'ús litúrgic.

Posar un text a l'abast per a la celebració contemporània no significa que es forci el text a dir alguna cosa que no diu realment. Simplement suposem, en primer lloc, que alguns d'aquests textos podrien ser pertinents i, en segon lloc, que aquest esforç val la pena. L'home modern, ja sigui perquè ha estat aïllat a causa d'un llarg procés d'individualització o perquè ha estat empès i precipitat a la modernitat —sigui el que sigui el que això vol dir—, necessita urgentment celebrar la seva companyonia amb el seu proïsme i també amb el conjunt de la realitat. La Revelació vèdica pot ser un autèntic descobriment de noves dimensions de la vida, si s'entén com una celebració de l'home.

La celebració no sempre consisteix a fer salts d'alegria ni és sempre un festival de danses i cançons. Pot incloure elements més interiors i sobris. Però conté invariablement la consciència que els meus actes tenen un significat més profund, més transcendent del que sembla a simple vista, encara que jo mateix pugui no ser capaç d'expressar aquest significat amb paraules. La celebració transmet un sentiment de solidaritat còsmica, de fraternitat humana i sovint d'un acompanyament diví a causa del qual totes les nostres accions són litúrgiques, significatives i expressives, de manera que expressen el que és ara i creen el que està a punt de ser. La celebració és la consciència dels ritmes de la vida i l'observança festiva de la seva freqüent repetició. No hi ha celebració sense repetició. Allò que succeeix una vegada i una altra és l'objecte propi de la celebració, com suggereix la paraula *celeber*. No cal que ens adherim a una concepció cíclica o espiral del temps, però sí que necessitem una certa consciència rítmica per poder celebrar veritablement, és a dir, transcendir la insignificant rutina de la vida quotidiana, que tan fàcilment es pot reduir, si no hi ha esperit de celebració, a una mediocritat deprimida i monòtona.

L'home vèdic és fonamentalment un home que celebra, però no celebra les seves victòries, ni tan sols una festivitat de la natura en companyia dels seus semblants; més aviat concelebra amb l'univers sencer i ocupa el seu lloc en el sacrifici còsmic, en el qual tots els Déus participen. Altres cultures poden presumir de tenir millors guerrers, artesans i aventurers. L'home vèdic presenta aquesta actitud marcadament litúrgica envers la vida, aquest extraordinari poder de celebració. Fins i tot les minúcies sovint irritants dels períodes posteriors no són altra cosa que exageracions d'una consciència litúrgica i festiva.

La celebració contemporània ha de ser veritablement contemporània, no pas un retorn a ritus antics o una mera adaptació de rituals del passat. No es tracta d'imitar els temps antics. Aquesta imitació seria artificial, contraproductent i, en tot cas, impossible. La celebració contemporània ha de ser espontània, creativa i autèntica. No es pot planificar ni forçar. Simplement es produeix quan el temps madura.

L'única cosa que ofega la capacitat de celebrar de l'home és la superficialitat, que pot tenir diverses causes però tan sols un remei principal: la contemplació, l'amor pur, o, dit amb paraules tradicionals, una

vida d'oració. Aquesta antologia no és un llibre d'oracions, sinó una introducció a l'oració (*jñāna, dhyāna, anubhava*). És una invitació a una vida humana plena, una vida que no s'esgota ni en la mera activitat ni en l'existència en un pla espaciotemporal bidimensional, sinó que només es realitza quan hom esdevé totalment tot allò que pot arribar a ser.

Però és amb una certa intenció que el subtítol parla de celebració «contemporània». Això és una indicació que el factor temporal no es pot eliminar ni deixar de banda, com si l'home fos un ésser intemporal que es limita a fregar la superfície d'un món temporal. Un extrem no justifica l'altre. La celebració de l'home vèdic pot ser excellent, però certament no satisfaria les nostres necessitats ni nosaltres compliríem el nostre deure humà pel sol fet de tornar al passat. Aquesta antologia, lluny de recomanar aquesta línia d'acció, suggereix gairebé l'oposada. Agafa el passat i el posa davant nostre en el futur perquè puguem caminar més esperançadament amb el pas lleuger i la calma profunda de l'home veritablement alliberat.

Això pel que fa al ram. Quant a les flors, simplement te les confiem, lector, amb l'esperança que vulguis fer-ne una garlanda.

«Que es delecti en aquestes paraules meves.»

RV I,25,18